

противоречивый. Отсутствие критичности у несовершеннолетнего как к своим действиям так и к действиям окружающих его людей часто не дает ему возможности объективно оценивать результаты своего поведения.

Ключевые слова: социализация, морально-правовое сознание, психологический механизм регуляции поведения.

УДК 159.9

Яна Ігорівна ГОНЧАРОВА,

слухач магістратури факультету №6

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Алла Андріївна ШИЛІНА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕСУРСНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ З РІЗНИМ СТАЖЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто поняття ресурсу та психологічної ресурсності в рамках ресурсного підходу. Досліджено специфіку психологічної ресурсності у медичних працівників з різним стажем роботи.

Ключові слова: медичні працівники, психологічна ресурсність, стаж роботи, ресурс.

Збільшення темпу життя, обсягу інформації з якою необхідно стикатися, зростання кількості і якості життєвих завдань призводить до збільшення психологічного і соціально-психологічного навантаження на людину, як і різноманітних можливостей реалізації особистісного та професійного потенціалу. Люди, здатні приймати виклики сучасного світу, також здатні впізнавати різноманіття ресурсів, що містяться в різних соціальних ситуаціях, здатні виокремлювати привабливі ресурси і створювати капітали: людський, рефлексивний, професійний, фінансовий тощо [1].

Поняття «ресурс» використовується в різних дослідженнях, пов'язаних з вивченням психічної реальності. В останні роки широке поширення в психології придбав ресурсний підхід, що зародився в гуманістичній психології, в рамках якого важливе місце зайняло вивчення конструктивного начала особистості, що дозволяє долати важкі життєві ситуації. Психологічні ресурси можуть бути представлені

як система здібностей людини до усунення протиріч особистості з життєвим середовищем, подолання несприятливих життєвих обставин допомогою трансформації ціннісно-смыслового виміру особистості, визначає її спрямованість і створює основу для самореалізації [2].

Ресурси інтерпретують як ініціативність, відповідальність, прагнення до сенсу, тобто внутрішні сили, які необхідні для конструктивного долавання кризи життя. С. Хобфол називає ресурсами те, що є цінним для людини та допомагає їй адаптуватися до стресових ситуацій, Ф. Майленова визначає ресурс людини як стан, у якому в неї найбільше свободи та максимальна кількість виборів. Це можуть бути як внутрішні стани (радість, впевненість, цінності), так і умови довкілля (книги, спілкування з близькими, мандрівки).

На думку науковців, ресурсом є все, що може надавати людині відчуття щастя, сили, впевненості, необхідних для розв'язання проблем, а також ресурс – це стратегії досвіду, за допомогою яких можна перейти від актуального стану до бажаного результату [3].

Психологічну ресурсність, за думкою О. С. Штепи, можна охарактеризувати як досвід усвідомлення особистістю власних можливостей, який стає потенціалом для надання підтримки іншим, саморозкриття та творчого саморозвитку у професії. Відчуття людиною себе психологічно ресурсною пов'язано з її внутрішніми персональними ресурсами, а здатність виявляти власну ресурсність – із соціальними персональними ресурсами [4].

Нами було досліджено психологічну ресурсність медичних працівників з різним стажем професійної діяльності. Отримані результати надано у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники психологічної ресурсності медичних працівників з різним стажем професійної діяльності ($M \pm m$)

Шкали	1 група	2 група	t	p
1	2	3	4	5
Впевненість у собі	4,63±0,22	5,23±0,20	2,02	0,05
Доброта до людей	4,77±0,77	5,53±0,17	0,96	–
Допомога іншим	5,1±0,2	5,17±0,24	0,22	–
Успіх	5,47±0,24	6,0±0,14	1,91	–
Любов	5,37±0,25	5,9±0,27	1.44	–
Творчість	5,27±0,26	5,53±0,25	0.72	–

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
Віра у добро	5,17±0,26	5,97±0,2	2,44	0,02
Прагнення до мудрості	4,2±0,18	4,17±0,16	0,12	–
Робота над собою	5,33±0,32	5,87±0,23	1,32	–
Самореалізація у професії	3,6±0,24	3,63±0,18	0,1	–
Відповідальність	4,23±0,27	4,37±0,29	0,35	
Знання власних психологічних ресурсів	4,63±0,39	5,93±0,31	2,61	0,01
Вміння оновлювати власні ресурси	5,13±0,34	6,4±0,33	2,68	0,01
Вміння використовувати власні ресурси	5,1±0,38	6,5±0,3	2,89	0,01

За шкалою «Впевненість у собі» у першій групі показник склав 4,63±0,22, у другій групі показник за цією шкалою дорівнював 5,23±0,20. Встановлені вірогідні відмінності між групами у бік підвищення показника у групі медичних працівників з більшим стажем, при $t = 2,02$, $p \leq 0,05$.

Тобто, медичні працівники з більшим стажем професійної діяльності характеризуються більшою рішучістю, впевненістю у своїй правоті, самостійністю у прийнятті рішень.

За шкалою «Віра у добро» у першій групі показник склав 5,17±0,26 у другій групі показник за цією шкалою дорівнював 5,97±0,2. Встановлені вірогідні відмінності між групами у бік підвищення показника у групі медичних працівників з більшим стажем, при $t = 2,44$, $p \leq 0,02$.

Отже, медичні працівники з більшим стажем професійної діяльності відрізняються більшою впевненістю щодо наявності справедливості, більшою здатністю бути милосердними та схильністю оптимістично сприймати життя, себе та людей, а також, біль вираженою готовністю підтримувати близьких.

За шкалою «Знання власних психологічних ресурсів» у першій групі показник склав 4,63±0,39, у другій групі показник за цією шкалою дорівнював 5,93±0,31. Встановлені вірогідні відмінності між групами у бік підвищення показника у групі медичних працівників з більшим стажем, при $t = 2,61$, $p \leq 0,01$.

Виходячи з цього, слід вважати, що представники другої групи є більш здатними можливості ідентифікувати власні здібності, які виступають у якості ресурсів.

За шкалою «Вміння оновлювати власні ресурси» в першій групі показник склав $5,13 \pm 0,34$, у другій групі показник за цією шкалою дорівнював $6,4 \pm 0,33$. Встановлені вірогідні відмінності між групами у бік підвищення показника у групі медичних працівників з більшим стажем, при $t = 2,68$, $p \leq 0,01$.

Таким чином, досліджувані з більшим стажем професійної діяльності володіють кращими навичками відтворювати та оновлювати власні психологічні ресурси, що характеризує цих досліджуваних як більш психологічно компетентних осіб.

За шкалою «Вміння використовувати власні ресурси» у першій групі показник склав $5,13 \pm 0,34$, у другій групі показник за цією шкалою дорівнював $6,5 \pm 0,3$. Встановлені вірогідні відмінності між групами у бік підвищення показника у групі медичних працівників з більшим стажем, при $t = 2,89$, $p \leq 0,01$.

Це свідчить про те, що медичним працівникам з більшим стажем професійної діяльності більшою мірою притаманна здатність на оптимальному рівні витрачати, докладати і вкладати ресурси для успішної життєдіяльності.

Отже, встановлено, що медичні працівники з більшим стажем професійної діяльності відрізняються більшою сформованістю таких ресурсів як «Впевненість в собі», «Віра в добро», «Знання власних психологічних ресурсів», «Вміння оновлювати власні ресурси» та «Вміння використовувати власні ресурси».

Список бібліографічних посилань

1. Хоріна О. І. Ресурсна складова професійної діяльності соціальних працівників. *Психологічні перспективи*. 2011. Спецвип. С. 88–99.
2. Иваницкий А. В. Психологический ресурс как интегральная характеристика личности. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 2–3. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=23894> (дата звернення: 21.03.2019).
3. Штепа О. С. Тенденції особистісного саморозвитку майбутніх психологів: ресурсний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2016. № 16. С. 232–240.
4. Штепа О. С. Особливості зв'язку психологічної та персональної ресурсності особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2013. № 21. С. 782–791.

Одержано 29.03.2019

Рассмотрены понятие ресурса и психологической ресурсности в рамках ресурсного подхода. Исследована специфика психологической ресурсности у медицинских работников с различным стажем работы.

Ключевые слова: медицинские работники, психологическая ресурсность, стаж работы, ресурс.

УДК 159.9

Наталія Володимирівна ГРЕСА,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0517-4822>;

Ольга ВІДЕГРЕН,

доктор філософії (Ph. D. in Philosophy),
Гімназія королеви Бланки (м. Стокгольм, Швеція)

СПЕЦИФІКА КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Успішність адаптації до стресу людини похилого віку залежить від ступеня конструктивності стратегії і моделі його поведінки, які або сприяють, або перешкоджають успішності в подоланні стресу, а також впливають на соціально-психологічну адаптацію та на збереження його здоров'я.

Ключові слова: копінг-поведінка, стрес, похилий вік, когнітивно-поведінкові стратегії подолання.

В наш час значно зріс інтерес до генторологічних проблем людини, адже тривалість життя зростає і похилих людей стає все більше. Сам по собі період старіння являє собою дуже складним і кризисним моментом у житті кожної людини. Упродовж усього життя практично кожна людина стикається з ситуаціями, що суб'єктивно переживаються нею як важкі, які «порушують» звичний хід життя. Переживання таких ситуацій часто міняє і сприйняття навколишнього світу, і сприйняття свого місця в ньому.

Переживання періоду пізньої зрілості та наближення старості можна певним чином розглядати як складну життєву ситуацію, оскільки наближення відповідних фізіологічних, психічних, соціальних та ін. змін потребує від людини, як найменш, суттєвої перебудови базових стратегій поведінки, системи ставлень до себе та оточуючого